

5.2 ระบบโครงข่ายคมนาคมของย่านตลาดพลู

5.2.1 โครงข่ายถนน ขยาย และทางเดิน ภายในพื้นที่ตลาดพลู

เส้นทางสัญจรทางเท้า นับได้ว่าเป็นเส้นทางสัญจรที่สำคัญอีกรูปแบบหนึ่งในการเข้าถึงพื้นที่ย่านตลาดพลู โดยเส้นทางสัญจรทางเท้าภายในย่านตลาดพลูสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้เป็นส่วนใหญ่ โดยแบ่งออกเป็นเส้นทางเดินเท้าบริเวณ 2 ฟากของถนน และเส้นทางเดินเท้าภายในชุมชน ซึ่งเส้นทางเดินเท้าที่มาพร้อมกับถนนส่วนใหญ่จะมีเฉพาะถนนสายหลัก และสายสำคัญในพื้นที่ เช่น ทางเท้าริมถนนเทอดไท มีความกว้าง 1 เมตร ยาวตลอดแนวถนนทั้งสองฝั่ง มีเสาไฟฟ้ารวมถึงร้านค้าแผงลอยกีดขวางทางเดินเป็นช่วงๆ

ในส่วนถนนซอยย่อยนั้นไม่มีทางเท้า มีความกว้างไม่มากนัก (3-4 เมตร) แต่ถือว่าเป็นโครงข่ายเชื่อมเส้นทางคมนาคมหลักกับตัวชุมชน มีเส้นทางสำคัญดังนี้ คือ ถนนตลาดพลูทางใน ถนนเลียบริมทางรถไฟ ซอยเทอดไท 16, 18, 19, 21, 22, 23, และ 33 โดยที่ถนนตลาดพลูทางในนั้นเริ่มจากปากทางเข้าคลองบางสะแกผ่านตลาดพลูซึ่งในปัจจุบันกลายเป็นตลาดรัชดาภิเษกใต้สะพานถนนรัชดาภิเษกเข้าวัดราชคฤห์ ตลาดวัดกลาง ของวัดจันทาราม จนถึงทำน้ำวัดอินทาราม โดยเป็นถนนมาจนถึงปากคลองบางน้ำชน ต่อจากนั้นเข้าเขตวัดราชคฤห์จึงกลายเป็นทางเดินไป ถนนเส้นนี้จึงเป็นเส้นทางบกสำคัญที่เชื่อมต่อกับคลองบางหลวงโดยมีท่าเรือในจุดสำคัญ เช่น ท่าเรือตลาดพลูท่าเรือวัดราชคฤห์ วัดจันทาราม และท่าเรือศาลาภิรมย์ภักดี วัดอินทาราม ถือเป็นถนนสำคัญ ในประวัติศาสตร์ของย่านด้วย

ระบบโครงข่ายถนน

ถนนเป็นระบบโครงข่ายทางสัญจร ที่เชื่อมต่อกับโครงข่ายอื่นๆ เช่น ระบบคูคลอง และขนส่งมวลชนต่างๆ สามารถเข้าถึงพื้นที่ต่างๆ ในย่านฝั่งธนได้ และพื้นที่อนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ริมแม่น้ำเจ้าพระยาได้ โดยมีถนนเทอดไทเป็นเส้นหลัก และถนนสายรอง ได้แก่ถนนวุฒากาศ ถนนสาทร-ราชพฤกษ์ และ ถนนรัชดาภิเษก

ถนนสายหลัก

- ถนนเทอดไท เป็นถนนสายหลักของตลาดพลูที่มีแนวเส้นทางขนานไปกับคลองบางกอกใหญ่ และเชื่อมระหว่างถนนอินทรพิทักษ์ กับสะพานข้ามคลองบางหลวงน้อย โดยเป็นจุดบรรจบของถนนวุฒากาศ มีขนาด 4 ช่องทางจราจร ความกว้างประมาณ 12 เมตรรวมทางเท้า สภาพการจราจรหนาแน่นเกือบทั้งวัน เนื่องจากเป็นถนนสายหลักของพื้นที่และมีขนาดเล็ก รวมถึงมีการกระจายตัวของย่านพาณิชยกรรมบริเวณแนวถนนจึงทำให้เกิดปัญหาการจราจร ถนนสายหลักมีโครงข่ายซอยย่อยที่เป็นเส้นทางลัดเชื่อมต่อกับถนนสายหลักอื่นๆ อาทิเช่น ซอยเทอดไท 33 เส้นทางลัดไปยังถนนจอมทอง ถนนรัชดาภิเษก ถนนราชพฤกษ์ ซอยเทอดไท 19 เส้นทางลัดไปยังตากสิน 4 และถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน เป็นต้น

ถนนสายรอง

- ถนนรัชดาภิเษก (ถนนรัชดา-ท่าพระ) เป็นถนนวงแหวนรอบในของกรุงเทพมหานครที่สามารถเชื่อมต่อไปยังพื้นที่ต่างๆของเมืองจากสี่แยกท่าพระผ่านสะพานกรุงเทพ ตัดผ่านถนนพระรามที่ 4 ถนนสุขุมวิท ถนนพระราม

9 และมาบรรจบที่สี่แยกท่าพระเพื่อเชื่อมต่อพื้นที่ระหว่างฝั่งพระนคร และฝั่งธนบุรี มีขนาด 8 ช่องจราจร นับได้ว่าเป็นถนนที่มีความสำคัญที่เชื่อมต่อย่านตลาดพลูกับพื้นที่ย่านอื่นๆ โดยรอบให้เข้าถึงได้สะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งถนนรัชดาภิเษกในช่วงพื้นที่ย่านตลาดพลูเป็นโครงสร้างทางยกระดับ เพื่อข้ามคลองบางกอกใหญ่ไปบรรจบกับถนนจรัญสนิทวงศ์ในเขตบางกอกใหญ่ จากโครงสร้างดังกล่าวทำให้พื้นที่ที่ถูกเวนคืนจำนวนมากทำให้พื้นที่การค้าและกิจกรรมที่สำคัญได้สูญหายไป

- ถนนวุฒากาศ เป็นเส้นทางสายหลักที่ตัดจากถนนจอมทอง และถนนเอกชัยจนมาเชื่อมกับถนนเทอดไท

- ถนนราชพฤกษ์ เป็นถนนตัดใหม่ที่เชื่อมสะพานตากสินไปยังถนนบรมราชชนนี และถนนกาญจนาภิเษก และเป็นถนนที่สำคัญ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของเส้นทางขนส่งมวลชนสำคัญ คือ เส้นทางรถไฟฟ้า และสถานีรถไฟฟ้า BTS ซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลกระทบต่อย่านตลาดพลูในวงกว้างต่อไป



แผนที่ 5.9 แสดงโครงข่ายคมนาคมในย่านตลาดพลู และพื้นที่ฝั่งธนบุรีตอนใต้ข้างเคียงใน

5.2.2 ระบบโครงข่ายรถไฟ

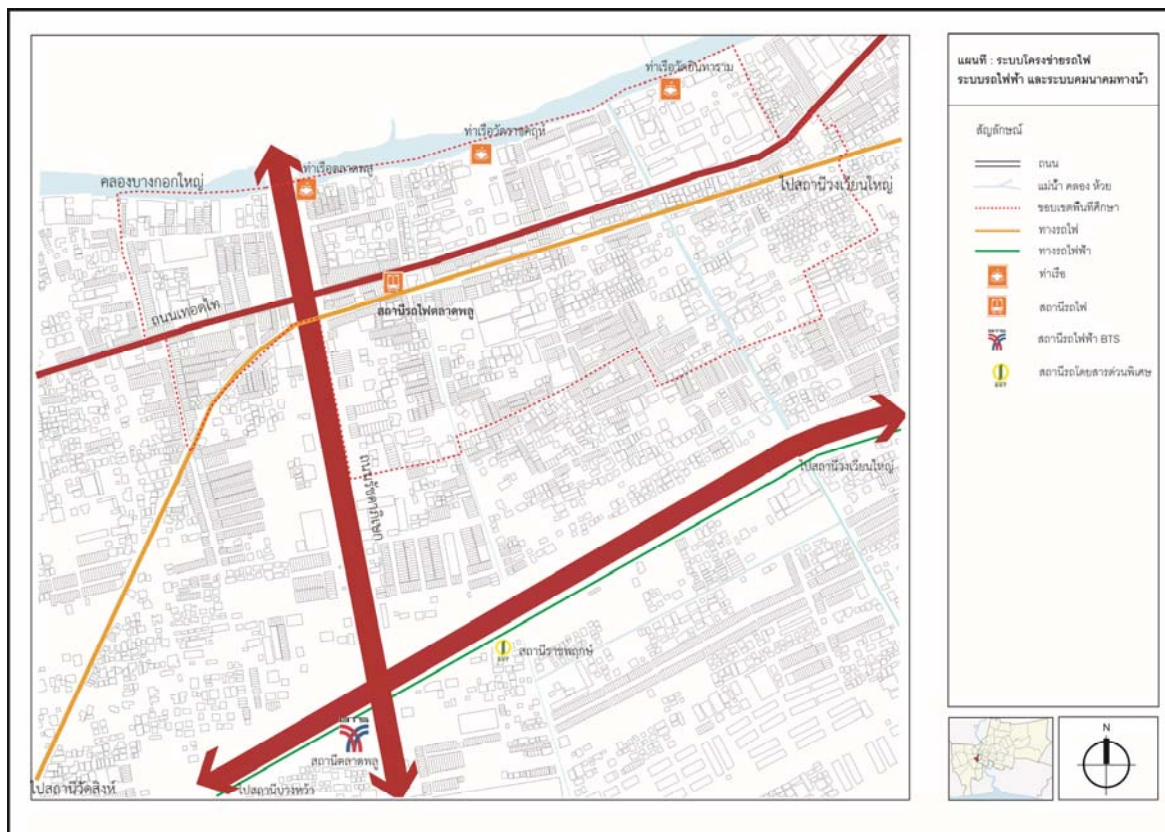
เส้นทางของรถไฟจะขนานไปแนวเดียวกับถนนเทอดไท พื้นที่ย่านตลาดพลูมีโครงข่ายรถไฟให้บริการอยู่ เป็นรถไฟสายวงเวียนใหญ่ – มหาชัย จากสถานีวงเวียนใหญ่ ผ่าน สถานีตลาดพลู ไปสิ้นสุดยังสถานีมหาชัย ต.มหาชัย มี 34 ขบวนต่อวัน ระยะเวลาเฉลี่ย 45 – 60 นาทีต่อขบวน

5.2.3 ระบบรถไฟฟ้า

ปัจจุบันได้มีการเปิดดำเนินการรถไฟฟ้า BTS ส่วนต่อขยายสายสีลม โดยเริ่มต้นจากสถานีสนามกีฬาแห่งชาติไปสิ้นสุดที่สถานีบางหว้า มีทั้งสิ้น 13 สถานี ระยะทาง 14.67 กม. โดยมีสถานีตลาดพลูซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณแยกรัชดาภิเษก-ราชพฤกษ์ ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงพื้นที่ตลาดพลูมากยิ่งขึ้น และในอนาคตมีเส้นทางรถไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอีก คือเส้นทางของรถไฟฟ้า MRT ซึ่งเริ่มต้นจากสถานีรถไฟหัวลำโพงไปยังสถานีบางหว้า และไปยังสถานีบางซื่อ โดยรถไฟฟ้า BTS นั้นมีสถานีที่เข้าถึงตลาดพลูได้ 3 สถานี คือ สถานีโพธิ์นิมิตร สถานีตลาดพลู และสถานีวุฒากาศ จากทั้งหมด 13 สถานี โดยที่สถานีโพธิ์นิมิตรนั้น เชื่อมต่อกับซอยเทอดไท 19 และ 21 โดยที่ทั้ง 2 ซอยจะมีบางช่วงที่แคบมาก รถเดินได้ทางเดียว สถานีตลาดพลูนั้นเชื่อมต่อโดยเส้นทางถนนรัชดาภิเษก แล้วลอดใต้สะพานลอยถนนรัชดาภิเษก แต่ถูกบังคับให้ยว้ายเข้าถนนเทอดไท และซอยเทอดไท 33 ซึ่งมีบางช่วงแคบ รถเข้าได้ทางเดียว สถานีวุฒากาศ เชื่อมถึงตลาดพลู โดยถนนวุฒากาศ แต่เป็นระยะทางที่ไกลที่สุด โดยมีบริการรถสี่ล้อเล็กวิ่งผ่าน รับผู้โดยสารได้เพียงสถานีเดียว

5.2.4 ระบบคมนาคมทางน้ำ

ปัจจุบันย่านตลาดพลู มีเรือโดยสารประจำทางในคลองบางกอกใหญ่ (คลองบางหลวง) ซึ่งอยู่บริเวณตอนเหนือของพื้นที่ เป็นเรือโดยสารเส้นทางคลองบางกอกใหญ่ – คลองด่าน เริ่มจากท่าเรือราชินี ปากคลองตลาด สุดสายที่คลองด่าน วัดปากน้ำภาษีเจริญ โดยบริเวณคลองบางหลวงมีท่าเรือ 2 แห่ง ได้แก่ ท่าเรือตลาดพลู และท่าเรือวัดอินทาราม ปัจจุบันมีการให้บริการเฉพาะเวลา 5.00-9.00 น. และ 15.00-19.00 น. เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีบริการเรือนักท่องเที่ยวแบบเช่าเหมาลำเพื่อชมทัศนียภาพและไหว้พระ 9 วัด ในบริเวณคลองบางกอกใหญ่ อีกด้วย



แผนที่ 5.10 แสดงระบบโครงข่ายรถไฟ รถไฟฟ้า และคมนาคมทางน้ำ

5.2.5 ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ ขสมก (รถประจำทาง)

ย่านตลาดพลูมีรถประจำทางด้วยกัน 16 สาย คือ สาย 4, 205, 15, 68, 111, 10, 9, 57, 108, 147, 163, 175, 68, 43 และ 547 โดยมีจุดจอดรถโดยสารประจำทาง 5 จุด ได้แก่ ด้านหน้าวัดอินทารามวรวิหาร ด้านหน้าตลาดวัดกลาง ด้านหน้าวัดราชคฤห์ ด้านหน้าสถานีรถไฟตลาดพลู และด้านหน้าตลาดรัชดาภิเษก และยังมีจุดจอดรถโดยสารประจำทางใกล้เคียงพื้นที่ย่านตลาดพลู 2 จุด ได้แก่ ซอยรัชดาภิเษก 17 และ บริเวณธนบุรีคอมเพล็กซ์ นอกจากนี้ ยังมีรถสองแถวแดง และรถสองแถวขนาดเล็ก หรือที่เรียกว่า “รถกระบี่” วิ่งบริการไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอีกด้วย อาทิเช่น เดอะมอลล์ท่าพระ, วัดหนึ่ง, สถานีรถไฟฯ เป็นต้น จุดที่มีผู้ใช้บริการหนาแน่นอยู่บริเวณใต้สะพานยกระดับรัชดาภิเษก

5.3 ระบบสาธารณูปการ

5.3.1 สถาบันการศึกษา

สาธารณูปการทางการศึกษา ถือเป็นอีกหนึ่งอย่างที่มีความจำเป็นเพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวชี้วัดถึงระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่นั้น โดยตามกฎหมายก็ได้มีการกำหนดไว้ว่าประชาชนต้องมีการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี หรือจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากทุกคนต้องมีความรู้ขั้นพื้นฐานติดตัวนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ อีกทั้งถือเป็นสิ่งหนึ่งหรือเป็นกลไกที่ทางสังคมได้กำหนดไว้

เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและมีบรรทัดฐานไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการศึกษาหรือสถาบันทางการศึกษานั้น ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมและประเทศเป็นอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเกิดความก้าวหน้าและลงตัวได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

ในพื้นที่ศึกษามีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 4 แห่ง แบ่งเป็น โรงเรียนรัฐบาล 3 แห่ง และโรงเรียนเอกชน 1 แห่ง และเมื่อแบ่งตามระดับการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

- โรงเรียนระดับประถมศึกษา 2 แห่ง
- โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 2 แห่ง

ประถมศึกษา

ในพื้นที่ย่านตลาดพลูมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาทั้งสิ้น 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดราชคฤห์ และโรงเรียนกงลี้จัน ซึ่งจากรัศมีการให้บริการที่ได้กำหนดไว้ตามผังเมืองรวมคือ 1.6 กิโลเมตรนั้น จะพบว่าโรงเรียนในย่านตลาดพลูทั้งสองแห่งเป็นโรงเรียนที่สามารถเรียนต่อเนื่องตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงจบประถมศึกษา และมีที่ตั้งอยู่ตามเส้นทางคมนาคมทั้งทางรถยนต์และรถไฟทั้งสิ้น เพราะง่ายต่อการเดินทางและสอดคล้องกับการตั้งถิ่นฐาน โดยบริเวณที่มีการกระจุกตัวของแหล่งศึกษาระดับประถม จะอยู่บริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานหรือชุมชนหนาแน่น ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความเพียงพอต่อชุมชนบางชุมชนได้เป็นอย่างดี

มัธยมศึกษา

ในพื้นที่ย่านตลาดพลูมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งสิ้น 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดอินทาราม และโรงเรียนธนบุรีเทพพิลาธิ์ โดยมีรัศมีการให้บริการตามผังเมืองกำหนด 2 กิโลเมตร ซึ่งผู้ที่รับบริการจะเป็นกลุ่มวัยที่พอจะสามารถดูแลตัวเองได้ และอยู่ในการศึกษาภาคบังคับที่รัฐกำหนด นั่นคือ 12 ปี มีการกระจายตัวอยู่บริเวณถนนสายหลักและถนนสายย่อยของพื้นที่ สอดคล้องกับการตั้งถิ่นฐานของชุมชน

นอกจากนี้ยังมีสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อนตั้งอยู่บริเวณริมถนนเทอดไทย และอยู่ตรงข้ามกับชุมชนหลังศูนย์จันฉิมไพบูลย์ ซึ่งง่ายต่อการเดินทาง รวมถึงสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนละแวกนั้นได้เป็นอย่างดี

5.3.2 สถานบริการสาธารณสุข

บริการทางด้านสาธารณสุขเป็นบริการขั้นพื้นฐานที่ทุกคนในสังคมหรือในประเทศควรที่จะได้รับ เพราะมีความสำคัญและขาดไม่ได้ เป็นตัวหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทางด้านคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น โดยในย่านตลาดพลูมีสถานบริการสาธารณสุข 1 แห่ง ได้แก่ สถานีอนามัยจันฉิมไพบูลย์ ตั้งอยู่ริมถนนเทอดไทย ตรงข้ามกับวันจันทร์าราม ซึ่งที่ตั้งสะดวกต่อการเดินทางของชุมชนในละแวก

5.3.3 สถาบันศาสนา

ในย่านตลาดพลูมีสถาบันศาสนารวมทั้งสิ้น 15 แห่ง และมีการใช้ประโยชน์ที่หลากหลาย นอกเหนือจากการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชุมชน อาทิเช่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน สถานที่ประกอบกิจการค้าขาย เป็นต้น โดยในที่นี้ตามข้อกำหนดผังเมือง รัศมีการให้บริการศาสนสถานอยู่ที่ 1.5 กิโลเมตร สามารถจำแนกศาสนสถานออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ วัด 5 แห่งคือ วัดอินทาราม วัดจันทาราม วัดราชคฤห์ วัดโพธิ์นิมิตร และวัดก้นตฬาราราม คริสตจักร 1 แห่งคือคริสตจักรตลาดพลูแปปติส ศาลเจ้า 9 แห่งคือ ศาลเจ้าแม่อาเนี้ยว โรงเจเซียงเซ่งตึ้ง โรงเจเซียนโก ศาลเจ้าพ่อพระเพลิง ศาลเจ้าแม่ไทร ศาลเจ้าพ่อเขตก ศาลเจ้าตึกดิน ศาลเจ้าขนาดเล็ก ศาลเจ้าสูง

ศาสนสถานมีการกระจายตัวทั่วทั้งพื้นที่ สังเกตได้ว่า วัดทั้ง 5 แห่ง กระจายตัวตามริมคลองสายหลัก และสายย่อย ส่วนศาลเจ้ากระจายตัวตามริมทางรถไฟเนื่องจากในอดีตพื้นที่ดังกล่าวเป็นของชาวจีนที่ทำเกษตรกรรมบริเวณนั้น

5.3.4 สถานที่ราชการ

ย่านตลาดพลู มีสถานที่ราชการที่สำคัญเพียง 1 แห่ง ได้แก่ สถานีตำรวจดับเพลิงตลาดพลู

5.3.5 ตลาด

ตลาดในพื้นที่มี 2 แห่ง ได้แก่ ตลาดวัดกลาง และ ตลาดรัชดาภิเษก

ตลาดวัดกลาง ตั้งอยู่บริเวณริมคลองบางหลวง หน้าวัดจันทาราม เป็นพื้นที่การค้าที่สำคัญของตลาดพลูตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นศูนย์กลางการค้าของย่านในรูปแบบตลาดสดจำหน่ายสินค้าอุปโภคและบริโภค ทั้งอาหารสด อาหารแห้งอาหารคาว หวานสำเร็จรูป โดยในอดีตตลาดวัดกลางเป็นตลาดน้ำ จากนั้นจึงมีการปรับเปลี่ยนให้เข้าบริบทของพื้นที่จึงการเป็นตลาดบกถาวร โดยมีโครงสร้างอาคารแบบคอนกรีตมีหลังคาคลุม รวมถึงการสร้างอาคารตึกแถวโดยรอบตลาดวัดกลางเพื่อเชื่อมต่อพื้นที่บริเวณถนนเทอดไทสู่พื้นที่กิจกรรมการค้า มีผู้คนเข้ามาใช้บริการจำนวนมากในช่วงเวลาเช้า โดยเริ่มเปิดบริการในเวลา 02.00-9.00 น.

ตลาดรัชดาภิเษก ตั้งอยู่ใต้สะพานยกระดับรัชดาภิเษก เป็นตลาดที่เกิดขึ้นใหม่หลังการก่อสร้างทางยกระดับรัชดาภิเษกแล้วเสร็จ เพื่อทดแทนตลาดพลูเดิม ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงในอดีตมีร้านขายของทั้งไทยและจีน ซึ่งถูกไฟไหม้และเวนคืนที่ดินเพื่อก่อสร้างทางยกระดับ ปัจจุบันมีสภาพเสื่อมโทรมลง ไม่เป็นที่นิยมเมื่อเปรียบเทียบกับตลาดวัดกลาง โดยกิจกรรมการค้าในพื้นที่น้อยมาก มีแผงค้าขายของสดเปิดเพียงไม่กี่ร้าน บางส่วนกลายเป็นร้านอาหารตามสั่ง ร้านกาแฟตามพื้นที่ขอบที่ติดกับทางเท้า บางส่วนกลายเป็นแผงให้เช่าพระเครื่องแทน ซึ่งการวางแผงพระเครื่องมีขายฉกรรณจ้บกลุ่มดูพระเครื่องเป็นจำนวนมาก



ภาพที่ 5.9 แสดงบรรยากาศตลาดวัดกลาง (ซ้าย) และ ตลาดรัชดาภิเษก (ขวา)

5.4 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

5.4.1 ลักษณะประชากรในย่านตลาดพลู

พื้นที่ย่านตลาดพลูตั้งอยู่ในแขวงบางยี่เรือ และแขวงตลาดพลู เขตธนบุรี ในพื้นที่ศึกษาประกอบด้วย ชุมชน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนโรงเจ1 ชุมชนวัดกันตทาราราม ชุมชนหลังศูนย์จันทร์นิมโพบูลย์ ตั้งอยู่ในแขวง บางยี่เรือ เขตธนบุรี โดยกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของเอกชน ซึ่งการอยู่อาศัยในลักษณะเป็นเจ้าของที่ดินและเช่า นอกจากนี้ยังชุมชนอื่นๆในพื้นที่ตลาดพลูที่ยังไม่ได้จดทะเบียนกับสำนักงานเขตได้แก่ ชุมชนวัดราชคฤห์ ชุมชน ศาลเจ้าพ่อเขาตก เป็นต้น ปัจจุบันพบว่า มีประชากรรวมทั้งสิ้น 42,135 คน 14,660 ครัวเรือน เมื่อทำการ จำแนกออกเป็นพื้นที่พบว่า

- แขวงบางยี่เรือ มีประชากร 23,851 คน 7,551 ครัวเรือน อัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วง 2546-2555 ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.03

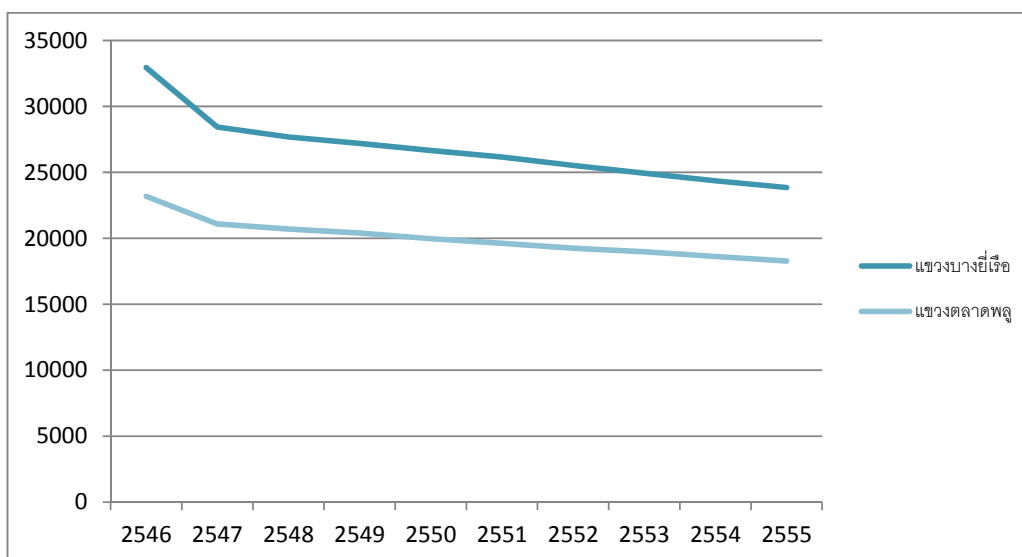
- แขวงตลาดพลู มีประชากร 18,284 คน 7,109 ครัวเรือน อัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วง 2546-2555 ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.03

เมื่อแบ่งประชากรตามชุมชนทั้ง 3 แห่ง ในพื้นที่ศึกษา พบว่า

- ชุมชนโรงเจ1 แขวงบางยี่เรือ มีประชากร 2,200 คน 470 ครัวเรือน

- ชุมชนวัดกันตทาราราม แขวงบางยี่เรือ มีประชากร 1,000 คน 290 ครัวเรือน

- ชุมชนหลังศูนย์จันทร์นิมโพบูลย์ แขวงบางยี่เรือ มีประชากร 626 คน 166 ครัวเรือน



แผนภูมิ 5.1 อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรย่านตลาดพลู จำแนกตามพื้นที่การปกครอง
ปี พ.ศ. 2546-2555 (ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556)

จากการคำนวณประชากร และอัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรของย่านตลาดพลูในแขวงบางยี่เรือ และแขวงตลาดพลูระหว่างปี พ.ศ. 2546-2555 พบว่าภาพรวมการเปลี่ยนแปลงประชากรในย่านตลาดพลูมีแนวโน้มลดลงเฉลี่ย 1.03 ต่อปี เนื่องจากมีการแบ่งแขวงใหม่ของเขตธนบุรีทำให้จำนวนประชากรลดลง ประกอบกับการย้ายออกนอกพื้นที่ของผู้อยู่อาศัยดั้งเดิม เพราะสภาพความเป็นอยู่ที่แออัด หนาแน่น ของบุคคลภายนอกที่อพยพมาเช่าพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยดั้งเดิมได้ย้ายออกไปหาที่อยู่อาศัยใหม่ที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และสะดวกสบายมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากการพัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการรถไฟฟ้ากรุงเทพมหานคร หรือ BTS สายสีส้มส่วนต่อขยายตากสิน-บางหว้า ซึ่งโครงการดังกล่าวได้เป็นการเชื่อมต่อพื้นที่ฝั่งธนบุรีกับเขตพระนครเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการพัฒนายู่อาศัยในแนวสูงเพิ่มมากขึ้น อาทิ เช่น คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนต์ เป็นต้น เนื่องจากยังมีพื้นที่ว่างอยู่จำนวนมาก และที่ดินราคาถูก ส่งผลให้ผู้คนได้ย้ายมาอยู่อาศัยในฝั่งธนบุรี รวมถึงพื้นที่ย่านตลาดพลูเพิ่มมากขึ้น

5.4.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของย่านตลาดพลู

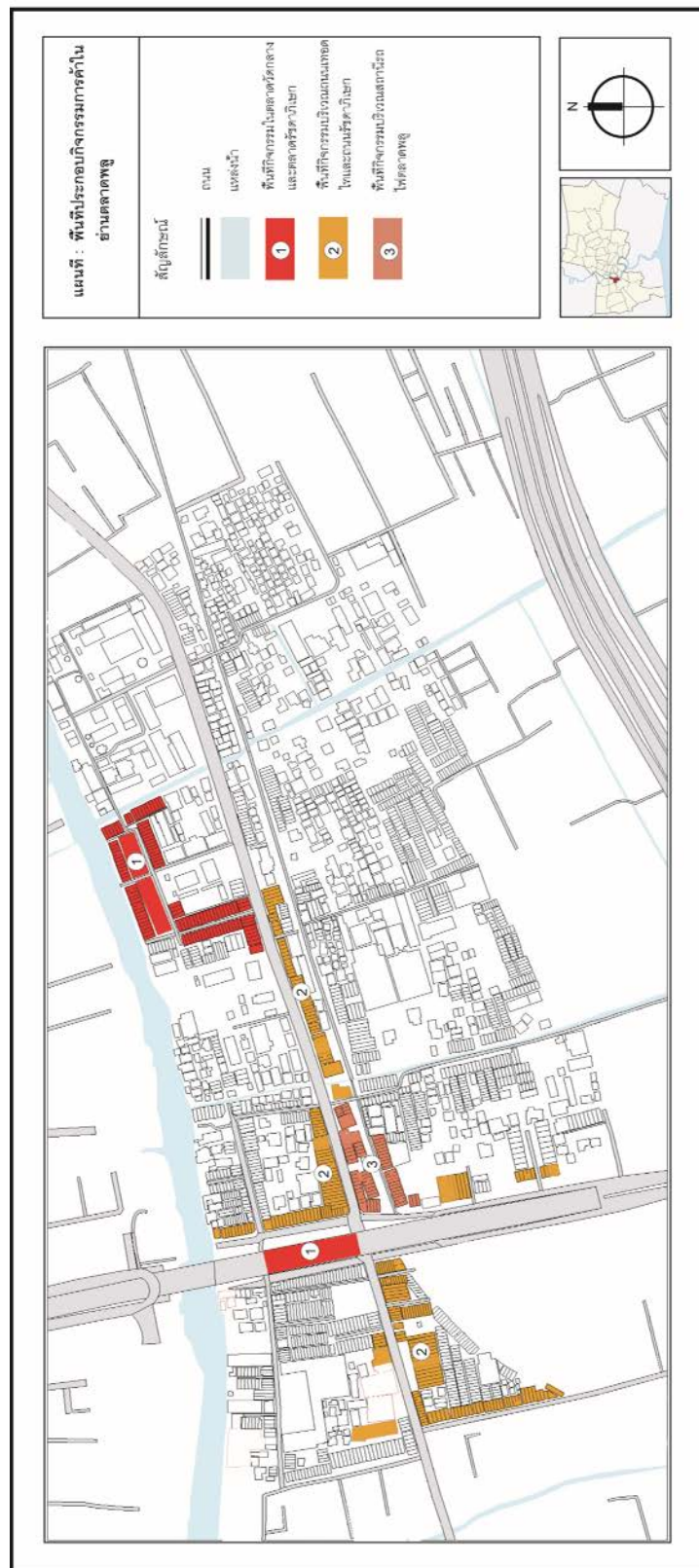
สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันในย่านตลาดพลูได้ลดบทบาทลงจากอดีตที่เคยเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและย่านการค้าที่รุ่งเรืองมาก่อนเหลือเพียงเป็นตลาดการค้าในระดับย่านหรือชุมชน เนื่องจากการดำเนินโครงการก่อสร้างทางยกระดับรถไฟฟ้าบีทีเอซีที่ได้ทำลายพื้นที่ศูนย์กลางกิจกรรมการค้าย่านตลาดพลูที่สำคัญ ส่งผลให้ผู้ค้าย้ายออกนอกพื้นที่ไปเป็นจำนวนมาก

ลักษณะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันขึ้นอยู่กับพาณิชย์กรรมและบริการเป็นหลัก ซึ่งได้แก่ ร้านค้า ร้านอาหาร ธนาคาร และรับจ้างทั่วไป เป็นต้น ซึ่งก็ยังสามารถเห็นร่องรอยร้านค้าในอดีตได้ ตัวอย่างเช่น ร้านขายยาแผนโบราณ ร้านขายเครื่องเช่นไห้ว เป็นต้น โดยทั่วไปกิจกรรมการค้ากระจายตัวตามแนวริม

ถนนเทอดไท เช่น ตลาดรัชดาภิเษก รวมถึงอาคารพาณิชย์ตามแนวถนนเทอดไทซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่พาณิชย์กรรมใหม่ในรูปแบบตลาดบก ส่วนพื้นที่พาณิชย์กรรมเดิมเหลือเพียงบริเวณตลาดวัดกลาง ซึ่งจำหน่ายสินค้าประเภทอาหารสด อาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูป ผัก และผลไม้มานานานชนิด ซึ่งมีผู้ใช้บริการมากในช่วงเวลาเช้า ส่วนในช่วงเวลาเย็นจะมีผู้ใช้บริการมากบริเวณริมสถานีรถไฟตลาดพลูเนื่องจากเป็นย่านของร้านอาหารแผงลอย โดยจะเริ่มตั้งแต่เวลา 17.00 น. เป็นต้นไป

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการค้าที่เกิดขึ้นในย่านตลาดพลู พบว่า มีทั้งการค้าในรูปแบบดั้งเดิมปะปนอยู่กับการค้าที่เกิดขึ้นใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวเพื่อตอบรับกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงระบบโครงข่ายคมนาคม ซึ่งการค้าแบบดั้งเดิมนั้นเป็นกิจกรรมการค้าที่มีลักษณะเฉพาะ คือ ประเภทของสินค้าที่นำมาขายเป็นสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะหาได้เฉพาะในพื้นที่ตลาดพลู เช่น ร้านขนมหวาน ร้านหมักรอบ เป็นต้น

จากการศึกษาช่วงเวลาในการประกอบกิจกรรมและใช้พื้นที่เพื่อการค้า พบว่า ย่านตลาดพลูนั้นกิจกรรมตลอดทั้งวัน โดยช่วงเวลาที่ได้รับความนิยมเป็นช่วงเวลาเช้าโดยอยู่บริเวณพื้นที่ตลาดวัดกลางเป็นหลัก มีประชาชนให้ความสนใจในการซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากส่งผลกระทบต่อจราจรบริเวณถนนเทอดไท สำหรับร้านค้าบริเวณอื่นจะเริ่มเปิดให้บริการในเวลา 10.00 น. เช่น บริเวณทำน้ำตลาดพลู ริมถนนเทอดไท เป็นต้น และเริ่มได้รับความนิยมในช่วงเวลาเย็น 16.00-18.00 น. เป็นช่วงเวลาที่ผู้คนในพื้นที่เดินทางกลับมาจากการทำงานหรือเรียน การค้าขายจึงกลับมาคึกคักอีกครั้ง โดยเฉพาะบริเวณด้านข้างสถานีรถไฟตลาดพลูและพื้นที่ด้านหน้าตลาดรัชดาภิเษกรวมถึงซอยทำน้ำตลาดพลู ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการค้าที่มีมาตั้งแต่อดีตยังคงสำคัญในพื้นที่ ถึงแม้ปัจจุบันจะได้ลดบทบาทลงแล้วก็ตาม



แผนที่ 5.11 แสดงพื้นที่ประกอบกิจกรรมการค้าภายในย่านตลาดพลู

5.5 สรุปสภาพกายภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงย่านตลาดพลู

การเปลี่ยนแปลงโครงข่ายคมนาคมจากการสัญจรทางน้ำมาเป็นทางบก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารที่มีความหลากหลายผสมผสานกันมายิ่งขึ้น อาทิเช่น ย่านการค้า ย่านที่อยู่อาศัย ซึ่งปัจจุบันมีการเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก ทั้งทางบก และทางน้ำ ทางรถไฟ และทางรถไฟฟ้า เนื่องจากบริเวณโดยรอบย่านตลาดพลูมีถนนสายหลักตัดผ่าน และตั้งอยู่ริมคลองบางกอกใหญ่รวมถึงมีระบบขนส่งมวลชนที่เข้าถึงพื้นที่ที่มีจำนวนค่อนข้างมาก นอกจากนี้ ภายในย่านมีศาสนสถานสำคัญ บ่งบอกถึงประวัติความเป็นมาของย่าน รวมทั้งยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ของผู้อยู่อาศัยในย่านกับศาสนสถานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

จำนวนประชากรของย่านตลาดพลูมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องทุกๆ ปี เกิดขึ้นจากการย้ายออกนอกพื้นที่ของประชากร เพื่อให้ได้ที่อยู่อาศัยใหม่ที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี และมีความมั่นคง แต่ก็ได้มีกลุ่มคนภายนอกพื้นที่ย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ย่านมากขึ้น เพื่อให้ใกล้กับแหล่งงาน ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากในพื้นที่มีห้องเช่าราคาถูกอยู่เป็นจำนวนมาก

กิจกรรมการค้าในรูปแบบตลาดน้ำก็ได้ปรับเปลี่ยนเป็นตลาดบกในรูปแบบอาคารตึกแถวที่เกาะตัวอยู่บริเวณริมถนนเทอดไท โดยมีตลาดวัดกลางเป็นศูนย์กลางกิจกรรมการค้าสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องกับการค้าขายอาหารสด และสินค้าหลากหลายประเภท เช่น อาหาร ร้านขายของไหว้ตามเทศกาลของคนจีน และร้านขายของใช้สำหรับเทศกาลต่างๆ ของคนจีน ร้านขายของชำ และร้านอาหารต่างๆ ซึ่งส่งขายไปทั่วประเทศ และยังส่งไปยังต่างประเทศด้วย เป็นต้น โดยกิจกรรมการค้าต่างๆ เหล่านี้เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อพื้นที่ทางด้านการสร้างรายได้ให้กับย่านรวมถึงการรองรับ และการให้บริการแก่ประชาชนทั้งภายใน และภายนอกพื้นที่ แม้ว่าในปัจจุบันการประกอบกิจกรรมการค้า ในย่านตลาดพลูเริ่มลดความสำคัญลง แต่ยังคงเอกลักษณ์ย่านการค้าที่มีลักษณะเฉพาะดั้งเดิมไว้ได้ โดยที่กิจกรรมการค้าที่น่าสนใจ อีกประเภท คือร้านอาหารใต้รุ่ง ซึ่งเปิดในช่วงหัวค่ำ (17.00 น.) และปิดประมาณตีสอง (02.00 น.) ของวันใหม่ โดยร้านอาหารใต้รุ่งมีอยู่ในจุดสำคัญ คือ บริเวณใต้สะพานลอยถนนรัชดาภิเษก ด้านหน้าตลาดรัชดาภิเษก และบริเวณซอยเทอดไท 27 ซึ่งเป็นร้านอาหารประเภทบะหมี่ ข้าวหมูแดง เกี้ยวซ่า น้ำเต้าหู้ อาหารตามสั่ง ขนมหวาน และน้ำแข็งไส กิจกรรมการค้าทั้งสองจุดนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของภูมิทัศน์วัฒนธรรมของย่านนี้

การวิเคราะห์สภาพการใช้งานเชิงพาณิชย์กรรมของพื้นที่ศึกษาตลาดพลู จากการลงพื้นที่สำรวจสามารถแบ่งกลุ่มกิจกรรมพาณิชย์กรรมใหญ่ๆ มีในปัจจุบัน โดยดูตามลักษณะ กิจกรรม ดังนี้

1. กลุ่มร้านอาหารและเครื่องดื่ม
2. กลุ่มร้านขายยาแผนปัจจุบัน ไทยและจีน
3. คลินิกโรคผิวหนังแผนปัจจุบัน ไทยและจีน
4. กลุ่มร้านเสริมสวย นวด ตัดผม ทำเล็บ
5. ร้านทอง โรงรับจำนำ ไฟแนนซ์
6. ร้านขายของปลีกส่งทั่วไป

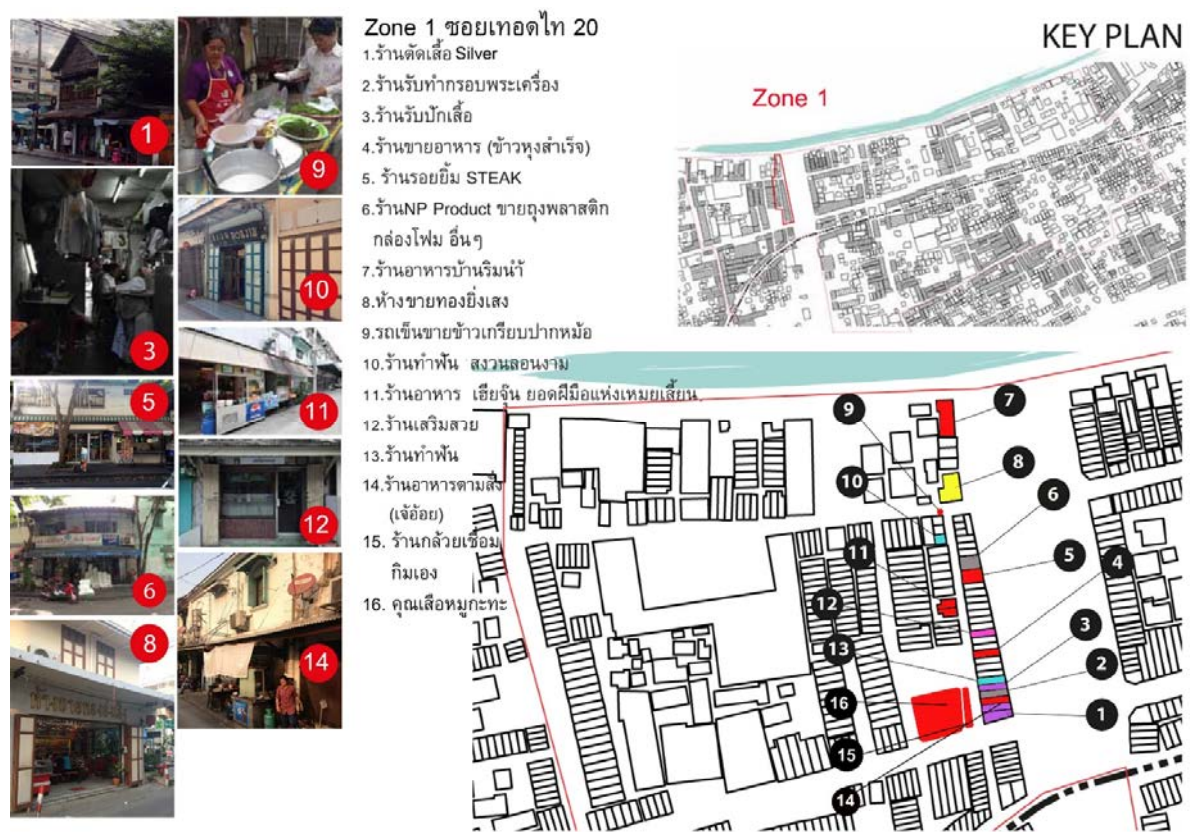
7. ร้านตัดเย็บเสื้อผ้าขายเสื้อผ้า รองเท้า
8. ร้านขายส่งผลิตภัณฑ์รวมถึงของไหว้และอื่นๆ
9. ร้านขายขนมไหว้
10. ร้านซักแห้ง
11. ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า รถมอเตอร์ไซด์ จักรยาน โรงเรียนสอนพิเศษ บริการวิชาชีพต่างๆ
12. ร้านขนมกุยช่ายปลีก/ส่ง
13. ร้านแหล่งบันเทิงกลางคืน



แผนที่ 5.12 แสดงรายละเอียดของกิจกรรมการค้าในพื้นที่ศึกษาตลาดพลู

ตามกิจกรรมดังกล่าวมานี้ และพื้นที่ของตลาดพลู ผู้วิจัยได้แบ่งโซนพื้นที่พาณิชย์กรรมออกได้ 14 โซน โดยแต่ละโซนมีกิจกรรมพาณิชย์กรรมที่สำคัญและทั่วไป ดังนี้

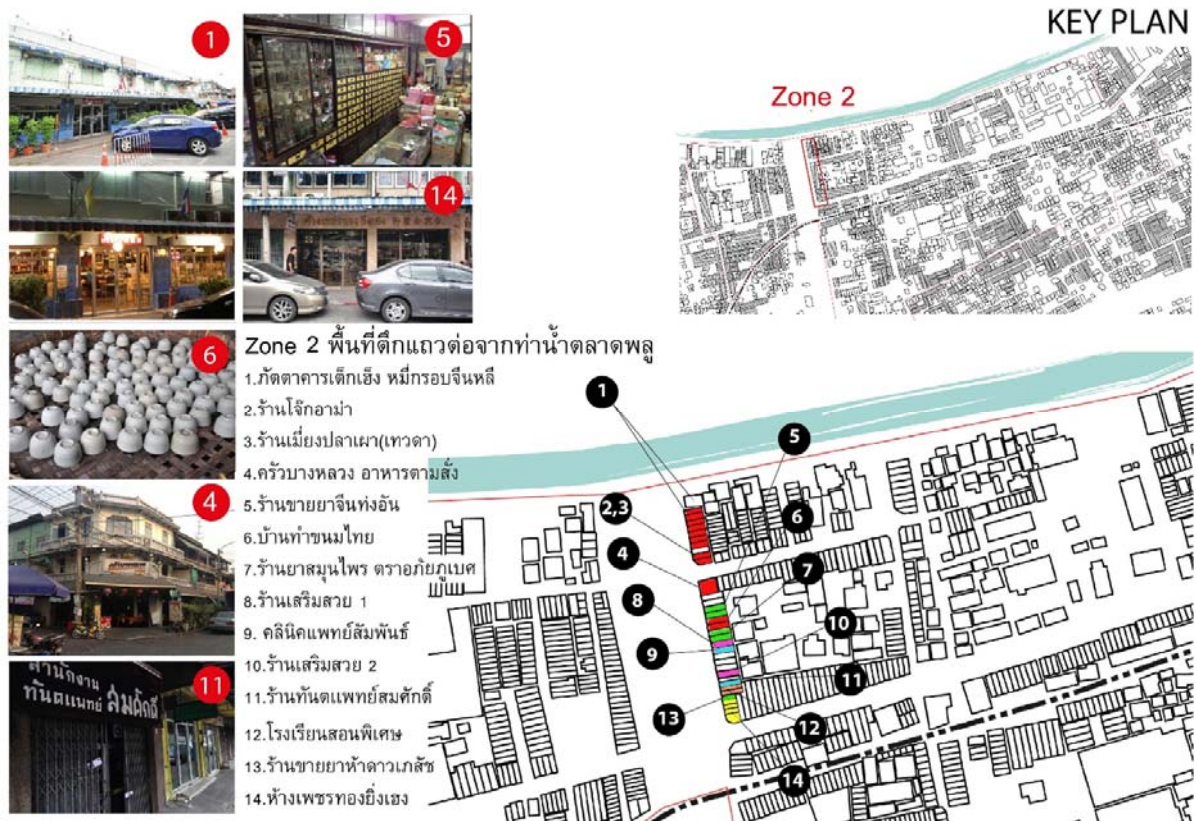
โซนที่ 1. กิจกรรมพาณิชย์กรรมในกลุ่มตึกแถวรูปแบบ Neoclassic สมัยรัชกาลที่ 6 ในซอย เทอดไท 20 เป็นกิจกรรมค้าขายอาหาร ตัดเย็บเสื้อผ้า ทำฟัน ร้านทอง โดยมีร้านอาหารเก่าแก่ คือร้านเฮียจุ่น ยอดฝีมือแห่งหมยเซียนและร้านเจ๊อ้อยที่เปิดมานานกว่า 50 ปีจนคนในชุมชนรู้จักดี รวมถึง ร้าน กล้วยเชื่อมของป้ากิมเองที่เป็นร้านรถเข็นในเฟิงหน้าซอยแต่เปิดมากกว่า 40 ปี ส่วนร้านสำคัญอื่นๆ คือ ร้านทำฟันปลอม สวงลอนงาม และ ห้างขายทองย่งเส็ง ที่เป็นร้านทอง รีมน้ำคลองบางหลวง ที่เหลือแห่งเดียว นอกนั้นเป็นร้านอาหารและกิจการที่เปิดใหม่ โดยมีร้านอาหารคุณเสือหมุกะทะ และอาหารตามสั่งริมถนนเทอดไท ที่เปิดบริการในช่วงเย็นถึงดึก



ภาพที่ 5.10 โซน 1 ซอยเทอดไท 20

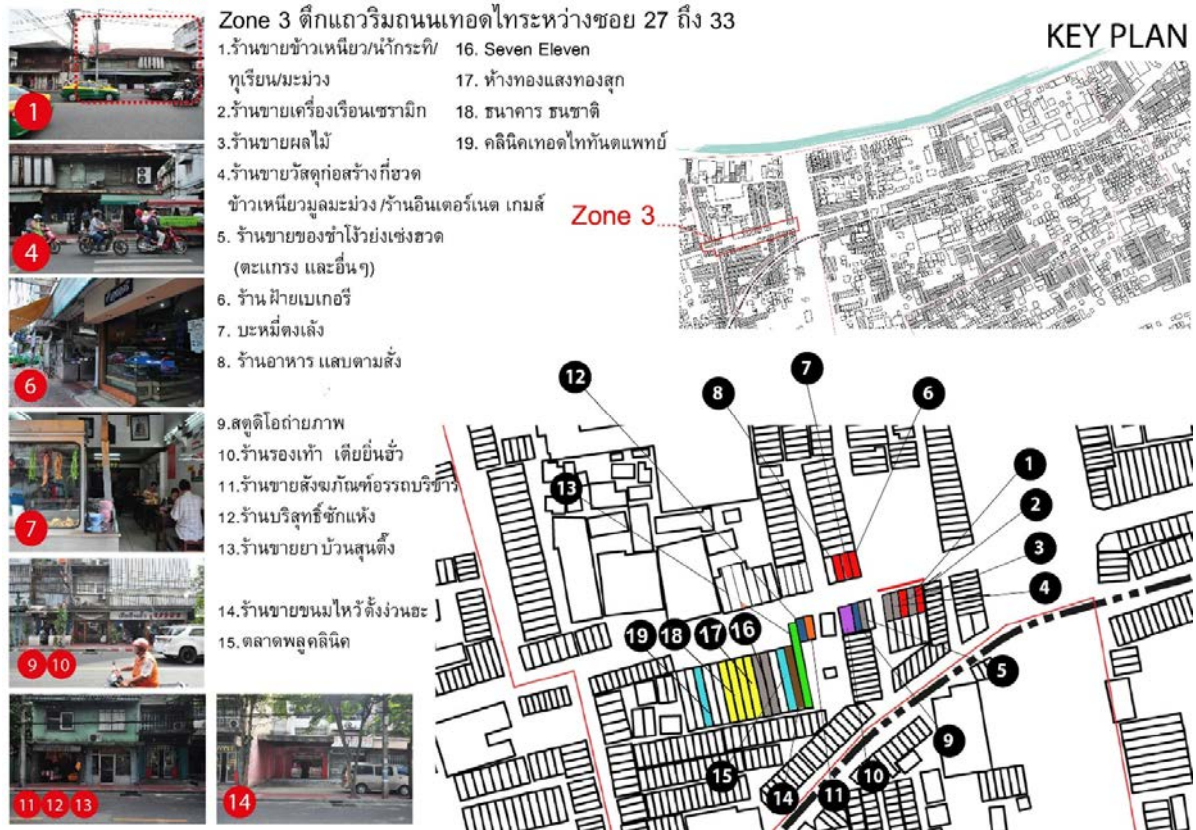
โซน 2. กิจกรรมการค้าในกลุ่มตึกแถวรูปแบบสมัยใหม่และรูปแบบตะวันตกผสมลวดลายจีน สมัยรัชกาลที่ 7 ในซอย เทอดไท 18 ที่เป็นที จอตรถสาธารณะ ด้วย โดยมีร้านเก่าแก่สำคัญ คือ ร้านหมี่กรอบจีนหลี ร 5 ซึ่งเป็นร้านอาหารที่เคยรับเสด็จในหลวงรัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งเสด็จ พระราชดำเนินทางชลมารค ประพาสคลองบางหลวง แต่ทางร้านได้ย้ายที่ร้านหลายครั้ง เนื่องจาก ไฟไหม้ตลาดพลู และการเวนคืนที่ดินทำให้ปัจจุบันอยู่ในตึกแถวสมัยใหม่ไปแล้ว และร้านอาหารไทย ขึ้นชื่อ อีกแห่ง คือ ครั้วบางหลวงซึ่งแม้ว่าจะเปิดทำการ เพียง 10 ปี แต่อยู่ในอาคารเก่า รูปแบบตะวันตก ผสมลวดลายจีน สมัยรัชกาลที่ 7 ซึ่งเคยเป็นร้านทองมาก่อน เจ้าของ

ร้านได้อนุรักษ์ สภาพภายในเช่นบันไดหลักที่มีพื้นและราวไม้สักไว้อย่างดี ถัดไปสองคูหาเป็น ร้านขายยาแผนโบราณ ท่งอันที่ยังเปิดอยู่มีตู้ใส่ยาไม้แบบเก่า แต่ได้มีการขายยาแผนปัจจุบันควบคู่ไปด้วย



ภาพที่ 5.11 โซน 2 พื้นที่ติดแถวต่อจากท่าน้ำตลาดพลู

โซน 3. กิจกรรมการค้าในเรือนแถวไม้และตึกแถวรูปแบบสมัยใหม่ ริมนถนนทอดไจากซอยเทอดไท 29 ถึง 33 โดยมีร้านค้าแบบใหม่ที่หลากหลายตั้งแต่ร้านเกมส์ ชักผ้า ร้านขายของชำ มีร้านขายขนมไหว้เก๋แก่ ตั้งวงฮะ และห้างขายยา บ่วนสุนตึง ตรา 5 นกกระเรียน อยู่ในตึกแถวสมัยใหม่ มีร้านขายอุปกรณ์ก่อสร้าง กี่ฮวดที่อยู่ในบ้านไม้เก่าข้างซอยเทอดไท 29 ด้านหน้าขายขนม ผลไม้และอาหาร



ภาพที่ 5.12 โซน 3 ตึกแถวริมถนนเทอดไท ระหว่างซอย 27 ถึง 33

โซน 4. กิจกรรมการค้าในตึกแถวรูปแบบสมัยใหม่ ทั้งหน้าซอยและในซอยเทอดไท 33 ข้างโรงพยาบาลเยวรักษ์ ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าทั่วไป แต่มีร้านค้าเก่าแก่ คือ ร้านสุราจีน ช่งถ้ง ตราเสือโคร่ง ที่เป็นจุดเด่นในซอย มีร้านอาหารเก่าแก่ คือ ร้านหุยราดหน้าและสหายโภชนา อยู่ริมถนนเทอดไท



ภาพที่ 5.13 โซน 4 ด้านตรงข้ามโรงพยาบาลเยาวรารักษ์

โซน 5. กิจกรรมการค้าในตึกแถวสองชั้นรูปแบบเรียบง่ายริมถนนทอดไท บริเวณด้านหลัง สถานีรถไฟตลาดพลู โดยมีร้านอาหารเก่าแก่ คือ ร้านเกาเหลาเนื้อเปื่อย ต. จันทร์เพ็ญ ร้านขนมไทย ห้างทองยงฮวดและโรงรับจำนำที่หัวมุมถนน เป็นจุดที่มีแผงลอย รถเข็นขายขนมกุยช่าย เจ้าต่างๆ รวมถึงอาหารอื่นๆ จอดขายตลอดทั้งวัน



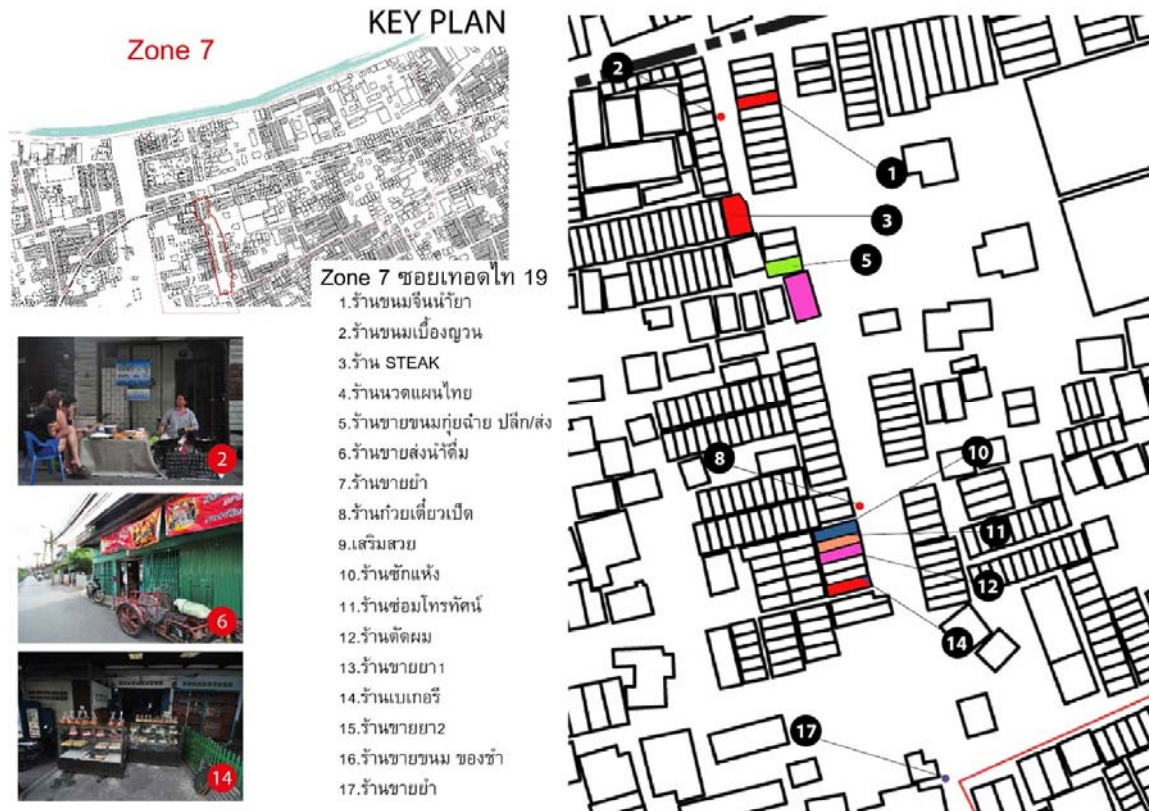
ภาพที่ 5.14 โซน 5 ด้านหลังสถานีรถไฟตลาดพลู

โซน 6. กิจกรรมการค้าในตึกแถวรูปแบบใหม่แต่มีลวดลายระเบียบแบบจีน ด้านตรงข้ามสถานีรถไฟ โดยมีกลุ่มร้านขายเครื่องจักรสานที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของย่านและมีร้านแพทย์แผนจีน มีโรงเรียน กงลี้จั้งซัน กับศาลเจ้าตึกดินที่เป็นอาคารประวัติศาสตร์สำคัญของย่านนี้อยู่ข้างหลังตึกแถว นอกนั้นเป็นร้านค้าทั่วไป



ภาพที่ 5.15 โซน 6 ร้านค้าริมทางตรงข้ามสถานีรถไฟ

โซน 7. กิจกรรมการค้าในซอยเทอดไท 19 (ซอยวัดกันตนา) เป็นการค้าที่มีรูปแบบง่ายๆ คือตั้งแผงขาย อาหาร บริเวณหน้าบ้านพักอาศัยที่เป็นเรือนแถวไม้และตึกแถวปูนแบบเรียบง่าย มีร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านเสริมสวย เบเกอรี่ต่างๆที่ไม่มีเอกลักษณ์ของย่าน เป็นส่วนใหญ่กระจายอยู่ทั่วไป ยกเว้นร้านที่ทำกุยฮ่ายส่งอยู่ในบ้านไม้ ใกล้ปากซอย



ภาพที่ 5.16 โซน 7 ซอยเทอดไท 19

โซน 8. กิจกรรมการค้าในตึกแถวรูปแบบใหม่ และเพิงขายอาหารข้างสถานีรถไฟและหัวมุม ถนนเทอดไท เป็นกลุ่มร้านอาหาร เจ้าเก่าแก่ของตลาดพลูเป็นส่วนใหญ่ โดยมีร้านขนมหวานตลาดพลู (ไม่มีสาขา) ซึ่งอยู่ในตึกแถว ซึ่งเป็นร้านขนมหวานไทยขึ้นชื่อมีลูกค้าแน่นร้านทุกวัน ต้องต่อคิวซื้อ โดยมารับ บัตรคิวรอให้เรียก ในเพิงข้างตึกแถวเป็นร้านอ๊วก้วยซึ่งทำแป้งสดใหม่ทุกวัน ในเพิงใหญ่มีร้านอาหาร หลายเจ้า เช่น ต้มเลือดหมู อาหารตามสั่ง ข้าวมันไก่ ก๋วยเตี๋ยวเนื้อเปื่อย แต่เจ้าที่มีชื่อเสียงมาก คือ ข้าวหมูแดงสุ้นซึ่งขายมานานกว่า 50 ปีและขายตลอดทุกวัน ไม่เคยหยุดโดยขายในช่วงกลางวัน ช่วงพลบค่ำถึงดึกมี ร้านบะหมี่ต่งเล้งที่มีชื่อเสียงจากเส้นบะหมี่ เกี้ยวและลูกชิ้นทำเองมาแทน มีร้านของหวานที่เก่าแก่ คือ น้ำแข็งไสหมวยหลี ที่เปิดบริการตั้งแต่เช้าจนค่ำ เจ้าของสืบทอดกิจการ จากคุณพ่อมากกว่า 70 ปี นอกจากนี้ยังมี ร้านกระเพาะปลาบ๊วยบ๊วยที่ขึ้นชื่อเป็นรถเข็นมาขายช่วง พลบค่ำ ที่เพิงข้างซานหลามี ร้านอาหารอยู่ หลายร้าน ที่มีชื่อ คือ ร้านแสบซึ่งเป็นร้านอาหารไทย และร้านเตี้ยเย็นตาโฟ



ภาพที่ 5.17 โซน 8 เฟิงขายอาหารข้างสถานีรถไฟ และหัวมุมถนน

โซน 9. กิจกรรมการค้าในตึกแถวรูปแบบนีโอคลาสสิก ซอยเทอดไท 27 ส่วนใหญ่เป็นร้านอาหาร ให้บริการตั้งแต่ช่วง 5 โมงเย็น ถึงช่วงดึก ประมาณเที่ยงคืนโดยเป็นอาหารจีนจานเดียว เช่น บะหมี่เกี๊ยวกุ้ง บะหมี่เกี๊ยวหมูแดง บะหมี่เป็ด ข้าวเนื้ออบ โดยที่ร้านของหวานและเครื่องดื่มมี ร้านน้ำแข็งใส ร้านน้ำเต้าหู้ ร้านชาไข่มุก ร้านขนมปังนมสด ร้านส่วนใหญ่หมุนเวียนมาเปิดได้ไม่นานประมาณ ไม่เกิน 20 ปี บางร้านไม่ถึงปี ยกเว้นร้านบะหมี่นายก้า ที่ถือเป็นบะหมี่เจ้าเก่าแก่ ที่ทำเส้นเองมีโรงงานทำเส้นบะหมี่อยู่ในอาคาร ด้านในของร้านเองเปิดมาไม่ต่ำกว่า 70 ปี และข้าวหมูแดงนายอ้า ซึ่งมาขายช่วง 4 ทุ่มหรือดึกกว่านั้น ทำให้บรรยากาศยามค้ากลางคืนของย่านตลาดพลูคึกคักอย่างมาก



ภาพที่ 5.18 โซน 9 อาหารใต้รุ่ง ซอยเทอดไท 27

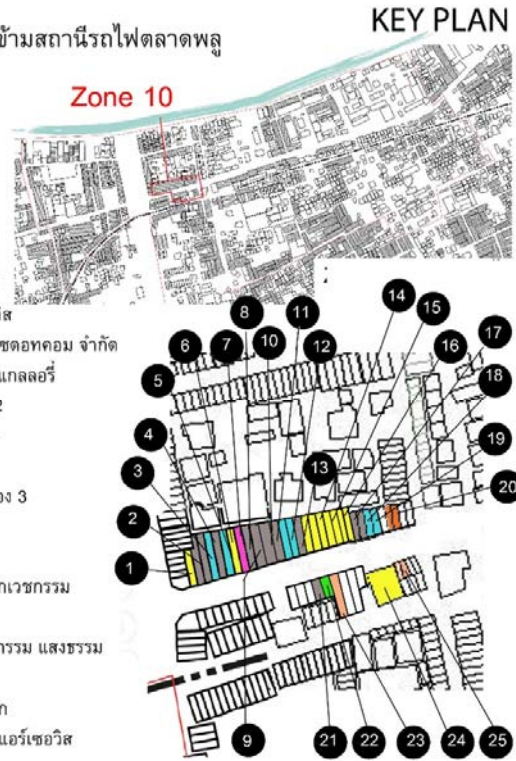
โซน 10. กิจกรรมการค้าในตึกแถวรูปแบบสมัยใหม่ฝั่งตรงข้ามปากทางเข้าสถานีรถไฟตลาดพลู ร้านส่วนใหญ่เป็น ร้านค้าทั่วไป ที่ไม่มีเอกลักษณ์สำคัญของย่านตลาดพลู เช่น ร้านค้าวัสดุก่อสร้าง โรงเรียนสอนขับรถ ร้านเช่าหนังสือการ์ตูน ร้านขายยาแผนปัจจุบันและคลินิกความงาม แต่มีกลุ่มร้านทองและโรงรับจำนำ ที่เป็นกิจการเก่าแก่ในย่าน เช่น ห้างเพชรทองยิ่งเฮง ห้างทองศรีเมืองและโรงรับจำนำยิ่งดี



Zone 10 ตึกแถวฝั่งตรงข้ามสถานีรถไฟตลาดพลู

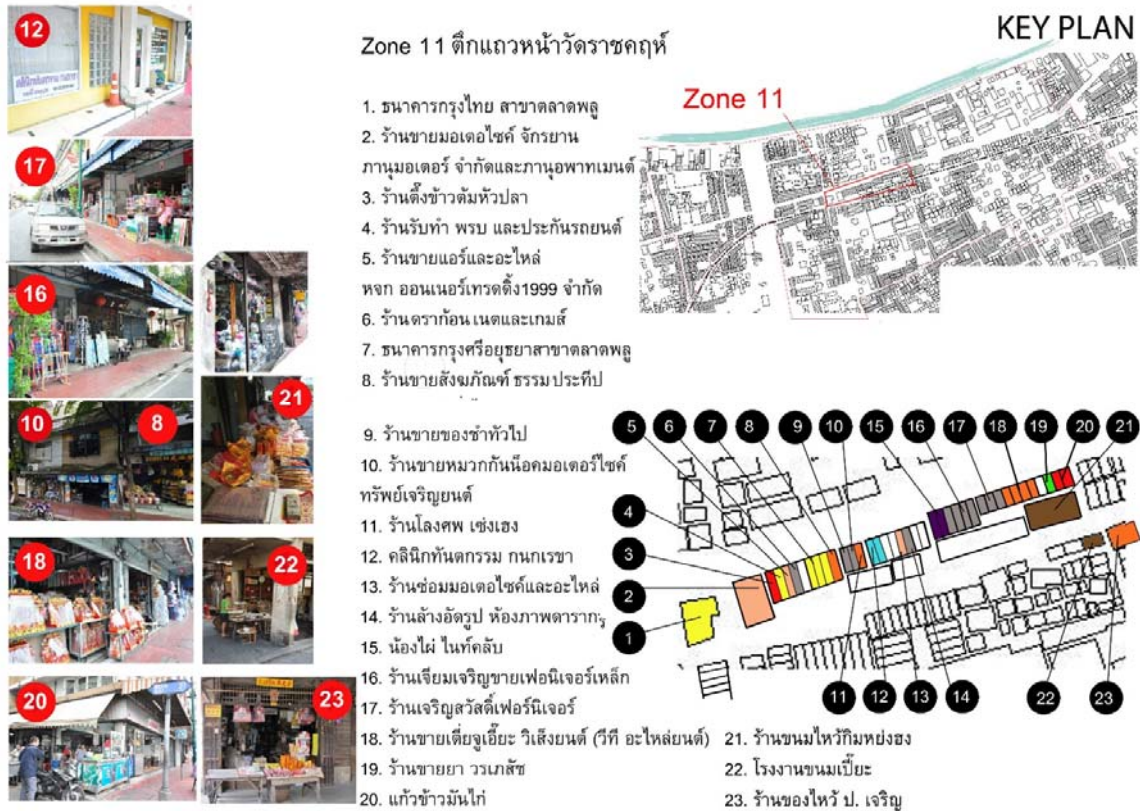
1. บริษัทศรีสวัสดิ์เงินติดล้อ
2. ร้านรุ่งเรืองเคหะภัณฑ์ 2
3. ห้างแว่นตากองสุยาม
4. ร้านเช่าหนังสือนานาการ์ตูน
5. คลินิกทันตกรรมเทอดไท
6. ห้างทองไทยสุพรรณ (ปิด)
7. โรงเรียนเสริมสวยสยามดีไซน์
8. ส. รุ่งประเสริฐ สอนขับรถยนต์
9. บริษัท วาย เอช ทราเวลเซอร์วิส

10. บริษัท ไดมอนด์เกรซคอตคอม จำกัด
11. ร้านกรอบรูป ธนกรเกลลอรี
12. 5 เจดีคลินิกแล็บ 2
13. ร้านขายของจิปาตะ
14. โรงรับจำนำยี่ห้อ 3
15. ห้างเพชรทองศรีเมือง 3
16. ธนาคารออมสิน 3
17. ร้านขายข้าวสาร
18. แพทย์ 5 เจดีคลินิกเวชกรรม
19. SOQI ศูนย์สุขภาพ
20. ร้านขายเครื่องสำอางกรรม แสงธรรม
21. ร้านจิปาตะ
22. ร้านขายยา ท็อปดรัก
23. ร้านซ่อมแอร์ ธนบุรีแอร์เซอร์วิส
24. ธนาคารกสิกรไทย
25. มาสเตอร์ วิดีโอ



ภาพที่ 5.19 โซน 10 ตึกแถวฝั่งตรงข้ามสถานีรถไฟตลาดพลู

โซน 11. กิจกรรมการค้าในตึกแถวรูปแบบสมัยใหม่ฝั่งตรงข้ามวัดราชคฤห์ โดยร้านค้าส่วนใหญ่ เป็นร้านค้าทั่วไปที่ไม่มีเอกลักษณ์สำคัญของตลาดพลูเดิม โดยมีอาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีความสูง ประมาณ 4 ชั้นหลายแห่ง คือ ธนาคารกรุงไทยตรงปากทางเข้าตรอกซอยวัดกันตา และ อาคารพาณิชย์ อพาตเมนต์ ที่ชั้นล่างอาคารเป็นร้านขายมอเตอร์ไซด์และจักรยาน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ร้านเฟอร์นิเจอร์เยี่ยมเจริญและร้านเจริญเฟอร์นิเจอร์ที่เป็นห้องแถวติดกันร้านละ 4 คูหาและ 3 คูหา มีร้านค้าสำคัญคูหาเดียวที่มีการค้าเก่าแก่ริมถนนเทอดไท เช่น ร้านสังฆภัณฑ์ธรรมประทีป ร้านโรงศพเซ่งเฮง ร้านแก้วข้าวมันไก่ ในบริเวณปากทางเข้าตรอกโรงเจ มีร้านขนมไหว้กิมหยงฮง ร้านขายของไหว้ ป. เจริญที่อยู่ในเรือนแถวไม้ และ โรงงานทำขนมเปี๊ยะที่เป็นร้านเก่าแก่ในย่าน พื้นที่บริเวณนี้จึงเป็นย่านการค้ากลางวันเป็นส่วนใหญ่ยกเว้นร้านแก้วข้าวมันไก่ที่เปิดร้านตั้งแต่ตี 4 เพราะตอบสนองกับกิจกรรมการค้าขายในตลาดวัดกลาง



ภาพที่ 5.20 โซน 11 ตึกแถวหน้าวัดราชคฤห์

โซน 12. กิจกรรมการค้าในตึกแถวรูปแบบสมัยใหม่ฝั่งตรงข้ามและหน้าวัดจันทาราม ร้านค้าส่วนใหญ่ เป็นร้านค้าทั่วไป เช่น Seven Eleven ร้านขายยา ขายแก๊ส ขายส่งผ้า ขายของชำ ร้านเชื่อมโลหะ ขายถังออกซิเจน ร้านเครื่องเขียน ร้านเสริมสวยและร้านซ่อมมอเตอไซค์ แต่ยังมีร้านค้าเก่าแก่ โดยเฉพาะกลุ่มร้านค้าหน้าปากซอยและฝั่งตรงข้ามซอย เทอดไท 12 โดยเฉพาะร้านขายของไหว้ ขนมไหว้ เช่น ร้านตั้งสี่หมงที่ขายของไหว้ บางส่วนยังนำเข้าอาหารแห้งจากจีน โดยเฉพาะกระเพาะปลา ร้านโล้วเจ็งเซียงขายขนมไหว้ โดยเป็นหนึ่งใน 4 ร้านที่ยังรับจ้างทำขนมก๊วยจ่าง ร้านขายของส่ง สินค้าจากจีน หยิมฮะฮวด ร้านสังฆภัณฑ์ ง่วนเซ่งเฮง และร้านค้าอื่นๆ เช่น ลิ้มโกษนาที่ขายข้าวมันไก่ตลอดวันตลอดคืนมากกว่า 30 ปี ห้างทองตลาดพลู โดยกลุ่มหน้าปากซอยเทอดไท 12 นั้นมีกิจกรรมคึกคักมากทั้งวันตั้งแต่เช้ามีด จนถึงบ่าย แต่ในบริเวณถัดจาก ศูนย์พยาบาลจันทร์ฉิมไพบูลย์ กลับมีร้านค้ามีไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นตึกแถว ปิดตาย กิจกรรมการค้าริมถนนเทอดไท ด้านหน้าและตรงข้ามซอยเทอดไท 12 และทางเข้าตลาดวัดกลาง



ภาพที่ 5.21 โซน 12 ตึกแถวตรงข้ามวัดจันทาราม

โซน 13. กิจกรรมการค้าในตึกแถวรูปแบบสมัยใหม่ในซอยทอดไท 12 เป็นร้านค้าขายของชำทั้งแบบ ปลีกและส่ง โดยมีการจัดหน้าร้านแบบเดียวกับร้านในย่านเยาวราช มีของใช้ในครัวเรือน ขนม ของเล่น และบางร้านมีสินค้าพิเศษ เช่น ร้านกวีแสงที่มีของไหว้และร้านตั้งเจียฮวด เป็นร้านใหญ่ที่สุดในย่านนี้ที่รับทำกิจจ่าง ขนมไหว้ขนมจันหับ ขนมสิงโต ของไหว้อื่นๆ ร้านที่เน้นขายสินค้าประเภทผ้า แต่มีของชำอื่นๆ เช่น ห้างทวีกิจ ไทยเจียบ วิจิตรภณท์ ร้านไทยเจริญเน้นเครื่องยาจีน นอกจากนั้น เป็นร้านของชำแบบปลีกส่งซึ่งมีอาหารแห้งจากจีน เช่น กระเพาะปลา เห็ดหอม เม็ดเก๋ากี้และอื่นๆ โดยที่ กิจกรรม การค้าเริ่มคึกคัก ตั้งแต่เช้ามีดที่บางส่วนของซอยจะมีแผงขายอาหารสดและ อาหารใส่ถุงมาตั้ง ตามบริเวณที่ติดกับ ตลาดวัดกลางที่เปิดตั้งแต่ ตี 2 และซาหลัง 10 โมงเช้า ปิดตัวลงก่อนค่ำ



ภาพที่ 5.22 โซน 13 ตึกแถวซอยเทอดไท 12

โซน 14. กิจกรรมการค้าและอาคารพาณิชย์ที่ยังคงเหลือตามแนวถนนตลาดพลูทางในและริมแม่น้ำ คลองบางหลวงจากคลองบางน้ำชนมาจนถึงตลาดวัดกลางและลานหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าตากสิน วัดอินทาราม โดยที่ถนนตลาดพลูทางในนั้น มีร้านเก่าแก่อยู่นานที่ได้อธิบายไปในโซนต่างๆ ตั้งแต่ ร้านขายของชำในเรือนแถวไม้ ใกล้โรงสีง่วนไถ่ปากคลองบางสะแก ห้างทองย่งแสง ร้านครัวบางหลวงและร้านหมี่กรอบจีนหลี จนมาถึง โรงน้ำปลาเจ้าเต็กเซ่ง ร้านขายน้ำและของชำ ทรัพย์ศิริ ปากคลองบางน้ำชน ร้านจักสานในบ้านไม้เก่า ร้านทำกุยช่ายสีชมพูเพื่อไหว้เจ้า เป้งลั้ง ร้านขายยาแผนโบราณ อินทรโอสถ จนมาถึงตลาดวัดกลางที่มีของสดและแผงร้าน รับทำของไหว้ ตามเทศกาล เช่น แผงเจ้หมวยที่รับจัดเปิดไถ่ตอน หัวหมู เปิดพะโล้ในหน้าเทศกาลไหว้เจ้าเช่นตรุษจีน สารทจีน ร้านเหล่านี้เปิดบริการเกือบ 24 ชั่วโมง หลังตลาดในตึกแถวริมแม่น้ำ มีร้านสุรียากาแฟ ที่ยังคงเก็บรูปถ่ายเก่าประดับร้านซึ่งเริ่มขายตั้งแต่เมื่อ 90 กว่าปีที่แล้ว และรักษาคุณภาพของสินค้าชาชิลอนและกาแฟที่เข้มข้น ต่อมา โดยมีเวลาทำการที่เปิดร้านในเวลาตี 2 และปิดในเวลา 10 โมงเช้า ตามกิจกรรมการค้าของตลาดวัดกลาง ในพื้นที่ต่อเนื่องจากตลาดวัดกลาง มีตึกแถวร้านค้าที่ขายอาหารและมีแผงขายของสด แต่ด้านหลังเป็นตลาดผลไม้ด้วย



ภาพที่ 5.23 โซน 14 อาคารพาณิชย์ตามแนวถนนตลาดพลูทางใน

5.6 สรุปผลการวิเคราะห์

กิจกรรมพาณิชย์กรรมส่วนใหญ่ในตลาดพลูยังมีพลวัตน้อยอยู่ได้โดย สังเกตได้จากกิจกรรมการค้า ใหม่ๆ แท้ไปแล้วยังมีเกิดขึ้นอยู่ตลอด เช่นร้านสะดวกซื้อแบบ Seven Eleven ร้านเช่าวิดีโอและ ร้านเกมส์ คลินิก ร้าน หมูกระทะ และธนาคารพาณิชย์ ในขณะที่กิจการเก่าแก่นั้นยังคงอยู่แบ่งได้ 5 หลัก ได้แก่

1. กลุ่มร้านอาหารซึ่งยังคงมีทั้งอยู่ในอาคารและรถเข็นเปิดขายในช่วงกลางวันและกลางคืน และเปิดเกือบ 24 ชั่วโมง กลุ่มที่เปิดขายกลางคืนถึงดึก มีจุดใหญ่คือในซอยเทอดไท 27 ที่มีร้านบะหมี่ นายก้า เป็นร้านเก่าแก่และบริเวณสี่แยกถนนตลาดพลูทางในเดิมที่มีร้านหมี่กรอบจีนหลี (เปิด 10 โมงเช้าและปิด 4 ทุ่ม) ซึ่งถือว่าเป็นร้านเก่าแก่ที่สุด คู่ย่านตลาดพลูและร้านครัวบางหลวง ในขณะที่ กลุ่มเปิด 24 ชั่วโมง มี อยู่ 2 จุด ที่ดำเนินกิจการ ต่อเนื่องกันมาหลายสิบปี คือ บริเวณเพิง ข้างสถานี รถไฟตลาดพลูและข้างถนนข้าง สะพานรัชดาภิเษกตัดกับทางรถไฟโดยที่มีร้านอาหารหลายเจ้าใช้พื้นที่ ร่วมกันแต่ต่างช่วงเวลา มาเปิดบริการ ทั้งกลางวัน และกลางคืนอย่างน้อย 2 โดยมีร้านข้าวหมูแดงสุณี และบะหมี่ต่งเล้งเป็นร้านเด่น และร้านลิ้มโภชนาที่ขายข้าวมันไก่ 24 ชั่วโมง ที่ตรงข้ามซอยเทอดไท 12

2. กลุ่มร้านขายของไหว้เจ้ารวมทั้งขนมไหว้แบบต่างๆ โดย ร้านส่วนใหญ่รวมตัวอยู่ในตึกแถวสมัยใหม่ ในซอยเทอดไท 12 ทางเข้าตลาดวัดกลางและร้านเหล่านี้ขายสินค้าอุปโภคบริโภคแบบส่งด้วย โดยที่มีของไหว้เจ้าและขนมไหว้ต่างๆ ของคนจีนเป็นสินค้าสำคัญของย่านนี้ สินค้าบางตัวทำส่งไปทั่วประเทศ เช่น ขนมกึ่งจ่าง ที่คู่กับบะจ่าง โดยเปิดขายตั้งแต่เช้าพร้อมตลาดวัดกลางและปิดตามเวลาปกติ คือ ประมาณ 4 โมงเย็นแต่ยังมีร้านขายของไหว้และสังฆภัณฑ์กระจายตัวอยู่ในบริเวณใกล้เคียง บนถนนเทอดไทและซอยเทอดไท 21 บางส่วน

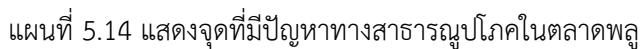
3. กลุ่มกิจกรรมค้าขายที่ตลาดวัดกลางเป็นพื้นที่พาณิชย์กรรมริมน้ำแห่งสุดท้ายที่ยังคงอยู่ในตลาดพลู โดยอยู่ในที่ธรณีสงฆ์ ของวัดจันทาราม และมีกลุ่มร้านหาบเร่แผงลอยอยู่รอบๆ อาคารตลาดและพื้นที่ ริมถนนตลาดพลูทางใน ที่ตัดผ่านวัดราชคฤห์ วัดจันทาราม และไปถึงหน้าศาลาการเปรียญเก่า ของวัดอินทาราม ซึ่งตลาดเปิด ตั้งแต่ตีสองและวายลงประมาณ 10 โมงเช้า แต่ยังมีบางส่วนที่ยังคง ค้าขายอยู่จนถึงเวลาเย็น

4. กลุ่มร้านทอง โรงรับจำนำและสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารที่มีรูปแบบอาคารตามแบบมาตรฐานของแต่ละแห่ง ร้านทองเก่าแก่หลายแห่งอยู่ในตึกแถวสมัยใหม่ โดย อยู่ริมถนนเทอดไทที่บริเวณสี่แยกถนนเทอดไทกับสะพานรัชดาภิเษกมาถึงหน้าวัดราชคฤห์และปากซอยเทอดไท 33 มีร้านทองเพียง ร้านเดียวที่อยู่ริมน้ำคลองบางหลวง คือ ร้านทองย่งแสงซึ่งยังอยู่บนถนนตลาดพลูทางใน

5. กลุ่มร้านขายยาและคลินิกแพทย์ กลุ่มนี้มีร่องรอยร้านยาจีนเก่าที่เลิกกิจการอยู่ในตึกแถวแนวริมน้ำคลองบางหลวงและถนนตลาดพลูทางในหลายแห่ง แต่ปัจจุบันเหลือ เพียงร้านอินทรโอสภ ร้านเดียวที่ยังให้บริการ ในบ้านไม้เก่า ร้านขายยาจีนอื่นๆและคลินิกในปัจจุบันได้อยู่ในตึกแถวแบบใหม่ ริมถนนเทอดไทและซอยเทอดไท 18

โดยที่ทั้ง 5 กลุ่มนี้ กลุ่มขายอาหารที่บริเวณโดยรอบของสี่แยกสะพานถนนรัชดาภิเษก กลุ่มขายของไหว้ ที่รวมตัวกันในซอยเทอดไท 12 และตลาดวัดกลางคือกลุ่มพาณิชย์กรรมหลัก ที่สร้างกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์สำคัญในย่านนี้นอกจากนี้พื้นที่ในซอยย่อยจากถนนเทอดไทไป ถนนราชพฤกษ์ เช่น ซอย เทอดไท 19 21 23 และ 33 นั้นเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ร้านค้าจึงเป็นร้าน รายย่อย รถเข็นและ แผงลอย ตามหัวมุม ถนนซอยกับคลองย่อย โดยมีย่านสำคัญเป็น แหล่งร้าน ทำขนมกุยช่าย ส่งทั่วกรุงเทพฯ คือ ในตรอกโรงเจและซอยวัดกันตา แต่ไม่มี จุดเด่นทาง กายภาพใดๆ พื้นที่อีกแห่ง คือ เส้นทางถนนตลาดพลูทางในยังมีร้านขายยาแผนโบราณเก่าแก่ โรงน้ำปลาและ โรงนึ่งปลาหู ที่เป็นกิจกรรมการค้าดั้งเดิมและยังอยู่ในอาคารไม้เก่าอยู่ด้วยซึ่งกิจกรรมการค้าเหล่านี้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาวตลาดพลู ที่ควรสนับสนุนให้คงอยู่ต่อไป เส้นทางที่สามารถศึกษาแหล่งการค้าได้จึงเป็นเส้นทางคูขนานของถนนตลาดพลูทางในจากสี่แยก ถนนตลาดพลูทางในตัดกับซอยเทอดไท 18 จนถึงตลาดวัดกลางและซอยเทอดไท 12 และ พื้นที่ ริมถนนเทอดไทฝั่งสถานีรถไฟจากสะพานถนนรัชดาภิเษกถึงหน้าตลาดวัดกลาง

ปัญหาของสาธารณูปโภคหลัก คือ ไฟฟ้า น้ำประปา ในพื้นที่ตลาดพลุนั้นมีน้อยมาก เนื่องจากมีโครงข่ายสาธารณูปโภคเข้าถึงในชุมชนเกือบทุกหลังคาเรือน เพราะมีระยะห่างจากถนนใหญ่ 2 เส้น คือ ถนนเทอดไท และ ถนนราชพฤกษ์ เพียง 1-1.5 กิโลเมตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ ในพื้นที่เกี่ยวข้องกับระบบคมนาคม อันได้แก่ โครงข่ายถนน ระบบขนส่งมวลชน การจราจร และการบริหารจัดการที่ดินนี้ คือ



1. บ้านไม้บางหลังในพื้นที่จุดอับในที่ดินเอกชนของคหบดีเก่าที่น้ำระบายไม่ทันเพราะ อยู่ในพื้นที่ต่ำกว่าถนน แต่มีเพียงบางส่วนเท่านั้น เพราะที่ดินในเขตตลาดพลูเป็นที่ดอน ที่โดยปกติน้ำไม่ท่วม



ภาพที่ 5.24 บ้านของพลโท ธงชัย วิภาติภูมิประเทศ ซึ่งเป็นทายาทของคหบดีเก่าริมคลองบางหลวง
ซึ่งประสบปัญหาน้ำท่วมขัง

2. ระบบการเก็บขยะยังมีปัญหาในชุมชนที่อยู่ในซอยแคบมีความกว้างเพียง ประมาณ 1.5 เมตร ซึ่งรถเก็บขยะของกรุงเทพมหานคร เข้าไม่ถึง ต้องใช้พนักงานนำรถเข็น เข้าไปรับขยะ จึงทำให้มีการทิ้งขยะตามพื้นที่ที่ว่าง เกิดความสกปรกและเน่าเสียในบางจุด เช่น คลองและที่รกร้างในชุมชนใน ซอยตรอกโรงเจ ซอยวัดโพธิ์นิมิตร โดยการทิ้งขยะในคลอง เกิดปัญหาขยะไปสะสมที่บริเวณปากทางบรรจบกับคลองบางหลวง เพราะไม่สามารถ เก็บขยะในคลองได้เนื่องจากมี คานคอนกรีตขวางคลองทำให้เก็บขยะและสิ่งปฏิกูลได้ลำบาก



ภาพที่ 5.25 สภาพคลองย่อยที่กลายเป็นที่ทิ้งขยะและสภาพที่มีคนคอนกรีตขวาง

3. การเก็บขยะในพื้นที่รอบตลาดได้สะพานลอยถนนรัชดาภิเษกมีจุดเก็บที่ไม่เหมาะสม คือ ตั้งถึงเก็บขยะอยู่ที่สี่แยกตลาดพลูทางบริเวณตรงข้ามกับร้านอาหารครัวบางหลวง ซึ่งเป็นพื้นที่ศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรมประเพณีต่างๆ เนื่องจากมีจุดเก็บขยะ ในบริเวณนี้ เพียงจุดเดียวทำให้มีขยะมากในบริเวณสำคัญนี้ และส่งกลิ่นเหม็นตลอดเวลา



ภาพที่ 5.26 สี่แยกตลาดพลูที่มีจุดทิ้งขยะรบกวนการแสดงในเทศกาลสำคัญ

4. ระบบไฟส่องสว่างในถนนซอยไม่เพียงพอ มีปัญหาด้านเทคนิค คือติดตั้งดวงโคม ในระยะที่สูงจากพื้นประมาณ 5 เมตร เมื่อใช้ดวงโคมไปเป็นเวลานานจึงมีความสว่างของไฟน้อยลงจนดูน่ากลัวและ ถนนเหล่านี้มีโอกาสเป็น เส้นทาง ท่องเที่ยวชุมชน เช่น ถนนตลาดพลูทางใน ซอยตรอกโรงเจ ซอยวัดโพธิ์นิมิตร ถนนเลียบริมทางรถไฟ



ภาพที่ 5.27 พื้นที่ที่มีปัญหาดวงโคมส่องสว่าง

5. ระบบดับเพลิง ซึ่งมีการติดตั้งถังดับเพลิงในชุมชนโดย ศูนย์ประสาน อปพร. ด้วยงบประมาณของสมาชิกสภาเขตธนบุรี และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร แต่มีปัญหา เช่น ถังถูกขโมย หמדอายุไม่มีการเปลี่ยน ในบางจุดโดยเฉพาะบ้านไม้ และเรือนแถวไม้ที่เจ้าของไม่อยู่และให้เช่าต่อ และโบราณสถานสำคัญในวัดจะมีถังดับเพลิงน้อยมากทั้งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ต่างจากกลุ่มตึกแถวพาณิชย์กรรมมีถังดับเพลิงถี่มาก เนื่องจากมี ผู้อาศัยหนาแน่นจึงมีคะแนนเสียงมาก